

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Tümleştirilmiş Yazılım Geliştirme Süreci (The Unified Process - UP)

Deneyimler sonucu kabul gören en iyi özellikler bir araya getirilmiştir.

- Yinelemeli (*iterative*)
- Arttırmalı ve evrimsel (*incremental, evolutionary*)
- Risk güdümlü (*risk-driven*)

www.buzluca.infoindiyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.1

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

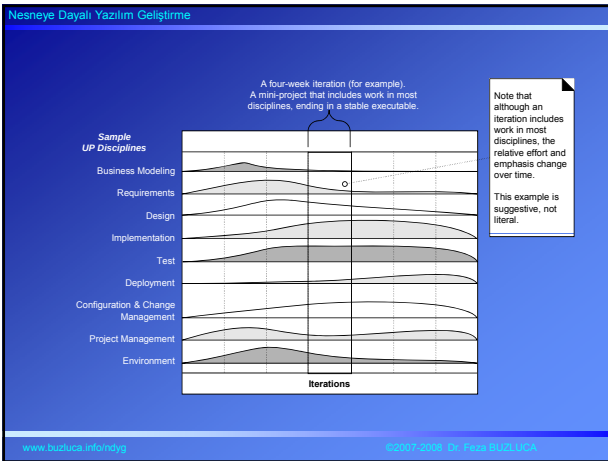
Yinelemeli Sürecin Yararları

- Değişen isteklere uyum
- Erken geri besleme
- Büyük sistemlerde çözümleme kolaylığı
- Her iterasyonda deneyim kazanılması
- Risklerin erken giderilmesi (eğer mümkünse)
- Erken ürün elde etme, takımda moral yükselmesi

Öneriler:

- 2 - 6 haftalık sabit süreli iterasyonlar uygulanmalı
- Yüksek risk taşıyan kısımlar ilk iterasyonlarda gerçekleştirilmeli
- Temel oluşturan yapılar (çekirdek) önce gerçekleştirilmeli
- Sürekli kullanıcılardan geri besleme alınmalı, isteklere uyulmaya dikkat edilmeli
- Her iterasyondan sonra ürün tam olarak sinanmalı
- Kullanım senaryoları yöntemi (*use case*) uygulanmalı
- Görsel modelleme (UML) kullanılmalı
- Bir iterasyonda elde edilen deneyim diğer iterasyonda kullanılmalı

www.buzluca.infoindiyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.2

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

UP Aşamaları

Tümleştirilmiş Süreçte (UP) yazılım geliştirme aşamaları:

- Başlangıç (*Inception*): Kabaca vizyon, fizibilite, tamam/devam?
- Ayrıntılandırma (*Elaboration*): Daha gerçekçi çözümleme, çekirdek yapının ve yüksek riskli kısımların yinelemeli olarak oluşturulması.
- Tamamlama (*Construction*): Daha az riskli ve düşük öncelikli kısımların yinelemeli olarak gerçekleştirilmesi.
- Yayım (*Transition*): Beta testleri, piyasaya sürme çalışmaları.

www.buzluca.infoindiyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.4

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Derste Kullanılacak Örnek Sistem

Dersteki örnekler çoğunlukla "NextGen" adı verilen bir POS (*point of sale*) sistemi üzerinde verilecektir.

Yazılımın üç katmandan oluştuğu düşünülmüştür.

www.buzluca.infoindiyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.5

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Kullanım Senaryoları Use-Case Model

İsteklerin anlaşılmasını ve ifade edilmesini sağlayan bir yöntemdir. Özellikle işlevsel isteklerin ifade edilmesinde kullanılır.

Ivar Jacobson, İsveçli müh. (Ericsson), sonra Rational'de, şimdi kendi firmasında.
<http://www.ivarjacobson.com>

Tanım:

- "A use case specifies a sequence of actions, including variants, that a system performs and that yields an observable result of value to a particular actor." (Jacobson, Booch, Rumbaugh 1999)
- "A use case is a collection of possible sequences of interactions between the system under discussion and its external actors, related to a particular goal." (Cockburn 2000)

<http://www.rational.com/uml/>
<http://alistair.cockburn.us/usecases/usecases.html>
<http://www.pols.co.uk/use-case-zone/>
<http://www.mcs.vuw.ac.nz/research/object/Papers/euc.html/>

www.buzluca.infoindiyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.6

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Senaryo: Anlamlı bir sonuca (amaca) ulaşmak için aktör ile sistem arasında gerçekleşen olayların belli bir zinciridir. Bir sistemin çalışması sırasında birden fazla senaryo gerçekleşebilir. Olası tüm senaryolar kullanım senaryolarını (*use case*) oluştururlar. Örnek:

Bir otomatik para çekme makinesinde (ATM) müşteri ile sistem arasında gerçekleşebilecek olan olayların oluşturduğu senaryolar şunlar olabilir.

1. Müşteri kartını makineye takar.
2. Sistem şifreyi sorar.
3. Müşteri şifreyi girer.
4. Sistem şifreyi onaylar.
5. Müşteri para çekme işlemini seçer.
6. Müşteri çekeceği para miktarını seçer.
7. Sistem parayı, makbuzu ve kartı verir.

Yukarıdaki akış bu sistemdeki olası senaryolardan sadece biridir. Aynı sistemdeki başka bir senaryo da müşterinin bakiyesinin yeterli olmaması durumuyla ilgilidir.

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.7

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Aktör: Sistemin kullanıcılarını tanımlamak için kullanılan mekanizmadır.

- Aktör tasarlanmakta olan sistemin kullanıcısı ya da o sistemden etkilenen diğer birimlerdir; insan, başka bir sistem, bir cihaz olabilir.
- Aktörler tasarlanacak olan sistemin dışında kalan birimlerdir.
- Aktör sistemden hizmet isteğinde bulunabilir, sisteme hizmet verebilir.

Farklı gruplara ayrılırlar:

- **Birincil Aktör (Primary Actor):** Sistemden asıl faydayı sağlayan, işlemleri başlatan kullanıcı.
- **Destek Aktörü:** Sisteme bilgi (destek) sağlayan aktör. Genellikle bir bilgisayar sistemidir.
- **Diğer Aktörler:** Bu aktörler sistemi doğrudan kullanmazlar ve sisteme bilgi desteği vermezler ancak o senaryoda gerçekleşen olaylarla ilgilenirler ve bu olaylardan etkilenirler.

Aktörlere ilişkin örnekler derslerin ilerleyen bölümlerinde verilecektir.

Birincil Aktör ve Sistemin Sınırları:

Üzerinde çalıştığımız sistemi hangi düzeyde incelediğimize ve sınırlarını ne şekilde çizdiğimizize bağlı olarak birincil aktörler değişiklik gösterir. Kullanım senaryolarını yazarken sistemin sınırlarını doğru olarak belirlemek, nelerin dışında nelerin içeride olacağına doğru karar vermek gerekir.

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.8

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Birincil Aktör ve Sistemin Sınırları

Şekilde görüldüğü gibi o anda tasarlamakta olduğumuz sistem sadece terminal programı ise bu durumda sistemin birincil aktörü (kullanıcısı) kasa görevlisidir. Ancak dükkan sistemini bir bütün olarak inceliyorsak kasa görevlisi bu sistemin içinde bir parçadır ve aktör değildir. Bu durumda birincil aktör müşteridir. Vergi dairesi ise bu sistemden etkilenen diğer aktördür.

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.9

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Kullanım Senaryolarının Yazılması

Kullanım senaryolarının ifade edilmesi:

- İhtiyaçların ve istenen özelliklerin listelenmesi şeklinde **DEĞİL**.
- Sistem **kara kutu** olarak ele alınır. Sistemin iç yapısı görülmez, sistemin dışıyara (aktörlere) karşı sorumlulukları ifade edilir.
- Aktörler ile sistem arasındaki etkileşim **etken** cümleler ile ifade edilir.
- "Ne yapar?" sorusu cevaplanır, "Nasıl yapar?" **değil**. Sistemin sorumluluklarını nasıl yerine getireceği daha sonra gelinecek olan tasarım aşamasında ele alınacak problemdir. Kullanım senaryolarını yazdığımız şimdiki aşamada ise sadece istekler anlaşılmalı çalışılıyor.
- Sistemin bitmiş hali hayal edilerek bu sistem çalıştığında oluşabilecek senaryolar yazılır.

Kullanım senaryolarında yer alan bölümler:

Her kullanım senaryoları grubunun (*use case*) bir adı ve numarası vardır. İsmiden sonra aşağıdaki bölümler gelir.

a) **Önsöz (Preface) Bölümü**

Aşağıdaki alt bölümlerden oluşur:

- **Birincil Aktör (Primary Actor):** Sistemden asıl faydayı sağlayan, işlemleri başlatan kullanıcı.

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.10

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

İlgililer ve Beklentileri (Stake holders and interests): Sistemin çalışmasından etkilenen ve bu sistemden beklentileri olan unsurlar (diğer aktörler).

Birincil aktör, destek aktörü ve diğer aktörlerin belirlenmesi sistemin sınırlarını çizer.

Kullanım senaryoları ilgililerin (aktörlerin) tüm beklentilerini karşılayan tüm olayları ve sadece onları içerir.

Tüm ilgililerin ve beklentilerin ilk başta belirlenmesi önemlidir. Aksi durumda senaryolarda bazı durumlar unutulabilir ve bu eksiklik ancak ileriki aşamalarda anlaşılabilir.

- **Ön koşullar (Preconditions):** Belli bir senaryo grubunu (*use case*) oluşturan olayların başlaması için sağlanması gereken koşullar.

Bu koşullar senaryo içinde test edilmez, doğru oldukları varsayılır.

- **Son koşullar (Postconditions, Success Guarantees):** Senaryolar tamamlandığında sistemin ulaşacağı durumlardır.

Son koşullar ilgililerin beklentilerine (amaçlarına) denk düşer.

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.11

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

b) Ana Başarılı Senaryo (Temel Akış) Bölümü (Main Success Scenario or Basic Flow)

Sistemin en doğal çalışma şekli adım adım yazılır. Her adım numaralanır. Koşullar ve dallanmalar içermez. **Etken cümleler** kullanılır; "kim ne yapar" açıktır. Adımlar üç farklı gruba ayrılır:

1. Kullanıcılar ile sistem arasında etkileşim, tetikleme.
2. Onaylama (çoğunlukla sistem tarafından)
3. Sistemde durum değişikliği, bir bilginin kayıt edilmesi.

Örnek:

1. Müşteri şifresini girer.
2. Sistem ekrana müşterinin adını çıkartır.
3.

Belirsiz ve edilgen cümleler kullanılmaz. Örnek: "Toplam belirlenir." Bu uygun bir senaryo cümlesi değildir. Kim belirleyecek? Sistem mi? Aktörlerden biri mi?

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.12

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme			
c) Uzanlıklar (Alternatif Akışlar) Bölümü (Extensions or Alternate Flows) Ana senaryonun dışında kalan başarılı/başarısız sonuçlara götüren tüm senaryolar sıralanır. Ana senaryodan (temel akış) dallanmalar şeklinde yazılırlar. Ana senaryoda hangi adımdan buraya gelinecekse o adımın numarası kullanılır. Alternatif akışa (dallanma) neden olan koşullar aktörler ya da sistem tarafından fark edilecek şekilde yazılmalı. Alternatif senaryolar ile aktörlerin tüm amaçları sağlanmış olmalı. Örnek: Ana senaryoda "2. Müşteri şifresini girer" satırı varsa, temel akışta şifrenin doğru olduğu durum ele alınır. Şifrenin yanlış girilmesi durumu ise aşağıda gösterildiği gibi uzantılarda incelenir. Uzanlıklar: 2a. Müşteri şifresini yanlış girmiştir. 1. Sistem hata mesajı verir ve şifreyi yeniden ister. d) Sıra Dışı Durumlar Bölümü (Exceptions) Sistemde hatalar oluştuğunda yapılacaklar sıralanır. Bazı tasarımcılar bu bölümdeki olayları da uzantılar bölümünde ele alırlar.			
www.buzluca.infoindiyg	©2007-2008 Dr. Fikri BÜZÜLCÜ	2.13	

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme			
e) Özel İstekler Bölümü (Special Requirements) İşlevler ile ilgili olmayan istekler bu bölümde belirtilir. Bu istekler genellikle hız, güvenilirlik, rahat kullanım gibi kalite kriterlerine yöneliktir. f) Teknolojik Beklentiler Bölümü Kullanıcıların ön gördükleri donanım özellikleri burada sıralanır. Örneğin giriş/çıkış işlemlerinin hangi cihazlar ile yapılması istendiği bu bölümde yazılır. Örnek: Metin (text) tipindeki bir kullanım senaryoları grubuna örnek olarak bir marketteki satış noktası (POS) uygulaması verilmiştir. Bir sistemde bir çok senaryo grubu (use case) bulunabilir. Örneğin market sisteminde de satış işlemleri bir senaryolar grubu, ürün iadesi de başka bir senaryolar grubu olabilir. Bu örnekte satış işlemleri (Process Sale) senaryo grubu gösterilmiştir.			
www.buzluca.infoindiyg	©2007-2008 Dr. Fikri BÜZÜLCÜ	2.14	

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme			
Senaryo Grubu (Use Case) SG1: Satış İşlemleri: Konu: NextGen POS Market Sistemi Birincil Aktör: Kasa Görevlisi İlgililer (Aktörler) ve Beklentileri (Stakeholders and Interests): • Kasa Görevlisi: Bilgilerin doğru ve hızlı girilmesi, toplamın doğru hesaplanması, para üstünün doğru hesaplanması • Satış Elemanı: Komisyonun doğru hesaplanması ve kayıt edilmesi • Müdür: Yetkili işlemleri (kasa görevlisinin yapamadığı) kolaylıkla yapabilmek • Vergi Dairesi: Vergilerin doğru hesaplanabilmesi ve toplanabilmesi • Kredi Kartı Asıllama Merkezi: Ödeme bilgilerinin doğru formatta gelmesi ve asıllama bilgilerinin kayıt edilmesi Ön Koşullar (Preconditions): Kasa görevlisi sisteme giriş yapmıştır. Son Koşullar (Postconditions): Satış bilgileri kayıt edilmiştir. Vergi doğru olarak hesaplanmıştır. Muhasebe ve envanter kayıtları güncellenmiştir. Komisyon kayıt edilmiştir. Fatura oluşturulmuştur. Kredi kartı onayı kayıt edilmiştir.			
www.buzluca.infoindiyg	©2007-2008 Dr. Fikri BÜZÜLCÜ	2.15	

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme			
Ana Başarılı Senaryo (Doğal Akış) (Main Success Scenario or Basic Flow) : 1. Müşteri ödeme noktasına almak istediği ürün ve hizmetler ile gelir. 2. Kasa görevlisi yeni bir satış başlatır. 3. Kasa görevlisi ürün kodunu sisteme girer. 4. Sistem satış kalemini (maddesini) kayıt eder ve ürünün tanıtıcı bilgisini, fiyatını ve o anda kadar oluşan toplamı gösterir. 5. Sistem toplamı vergilerle birlikte gösterir. 6. Kasa görevlisi müşteriye toplamı söyler ve ödeme yapmasını ister. 7. Müşteri ödeme yapar ve sistem ödeme bilgilerini alır. 8. Sistem tamamlanan satış bilgisini kayıt eder; satış ve ödeme ile ilgili bilgileri muhasebe ve envanter sistemlerine (bunlar dış sistemlerdir) gönderir. 9. Sistem faturayı oluşturur. 10. Müşteri ürün ve hizmetler ile ayrılır. Uzanlıklar (Alternatif Akışlar) (Extensions or Alternate Flows): *a. Herhangi bir anda müdür yetkili bir işlem yapmak ister ve şifresini girer: 1. Sistem müdür-yetkisi konumuna geçer. 2. Müdür yetkili bir işlem gerçekleştirir. Örneğin satış iptal eder, bir ürünün fiyatını indirir vs. 3. Müdür sistemden çıkar. 4. Sistem normal konuma (kasa görevlisi yetkisi) geçer.			
www.buzluca.infoindiyg	©2007-2008 Dr. Fikri BÜZÜLCÜ	2.16	

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme			
Uzanlıklar (Alternatif Akışlar) (Extensions or Alternate Flows) Devamı: *b. Herhangi bir anda sistemde bir hata oluşur: Bu durumlarda bilgilerin kayıt edilmesi ve sistemin kaldığı yerden devam edebilmesi istenir. 1. Kasa görevlisi sistemi yeniden başlatır, sisteme giriş yapar ve sistemin önceki durumdan devam etmesini ister. 2. Sistem önceki durumu oluşturur. 2a. Sistem önceki durumu oluştururken anormallik sezer. 1. Sistem hata uyarısı verir, hatayı kayıt eder ve temiz (başlangıç) duruma geçer. 2. Kasa görevlisi yeni bir satış başlatır. 3a. Geçersiz bir ürün kodu (Sistemde bulunmadığı): 1. Sistem hata uyarısı verir, ürünü reddeder. 2. Kasa görevlisi hataya tepki verir: 2a. Ürünün üstünde okunabilir bir kod vardır: 1. Kasa görevlisi kodu sisteme elle (manual) girer. 2. Sistem ürünün tanıtıcı bilgisini ve fiyatını gösterir. 2b. Ürünün üstünde kod yoktur, ama fiyatı yazılıdır: 1. Kasa görevlisi müdürden yetkili bir işlem yapmasını ister. 2. Müdür şifresini girer. 3. Kasa görevlisi fiyatı elle girer.			
www.buzluca.infoindiyg	©2007-2008 Dr. Fikri BÜZÜLCÜ	2.17	

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme			
3b. Aynı üründen bir taneden fazla alınmıştır (5 şişe içecek): 1. Kasa görevlisi ürün kodunu ve adetini sisteme girer. 3-6a. Müşteri kasa görevlisine bir ürünü almaktan vazgeçtiğini söyler: 1. Kasa görevlisi satıştan çıkarılacak ürünün kodunu sisteme girer. 2. Sistem ürünü satıştan çıkarır ve geçerli toplamı gösterir. 3-6b. Müşteri alışverişten vazgeçtiğini söyler: 1. Kasa görevlisi satış iptal eder. 5. Müşteri indirim hakkı olduğunu söyler (müşteri kartına sahiptir): 1. Kasa görevlisi müşteri kodunu sisteme girer. 2. Sistem indirim uygulayarak yeni toplamı gösterir. 7a. Nakit ödeme: 1. Kasa görevlisi ödenen nakit miktarı sisteme girer. 2. Sistem para üstünü gösterir ve para çekmesini açar. 3. Kasa görevlisi müşteriden ödemeyi alır ve para üstünü verir. 4. Sistem nakit ödemeyi kayıt eder. 7b. Kredi kartı ile ödeme: 1. 7c. Çek ile ödeme: 1.			
www.buzluca.infoindiyg	©2007-2008 Dr. Fikri BÜZÜLCÜ	2.18	

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Özel İstekler (Special Requirements):

- Düz kare monitör. Yazılar 1 metre uzaklıktan okunabilmeli.
- Kredi kartı sorgulamasının cevabı en geç 30 saniyede gelmeli.
-

Teknolojik Beklentiler (Technology Variations List):

- *a. Müdür kendisini sisteme bir kart okutarak ya da tuş takımından şifresini girerek tanıtır.
- 3a. Ürün kodları bir barkod okuyucu ile veya tuş takımından elle girilebilir.
- 7b. Kredi kartı bilgileri kart okuyucu ile veya tuş takımından elle girilebilir.
-

Açık noktalar (Open Issues):

- Vergi kanunlarındaki değişim sistemi nasıl etkiler?
- Kasa görevlisi mesaisi bittiğinde sistemden çıkarken para çekmecesini de almalı mı?
- Müşteri kart okuyucuları doğrudan kendisi kullanabilir mi, yoksa kasa görevlisi ile mi sisteme erişmeli?
-

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.19

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Kullanım Diyagramları (Use Case Diagram)

Kullanım senaryoları sadece düz metin (*text*) olarak değil, istendiğinde metin yerine UML diyagramı olarak da ifade edilebilirler. Kullanım diyagramlarında, kullanım senaryolarının aktörler ile ve kendi aralarındaki ilişkileri grafik olarak gösterilir.

Bir sistemin içinde bir çok senaryo grubu bulunabilmekte ve değişik aktörler değişik senaryo grupları ile ilişkili olabilmektedir.

Ayrıca senaryo gruplarının kendi aralarında da içirme (*include*) ve genişletme (*extend*) ilişkileri bulunabilmektedir.

- İçerme (includes, uses):** Birçok senaryo grubunda kullanılan başka bir senaryo grubudur. Örneğin otomasyon sistemini kullanmak için giriş yapılması gerekir. Bir senaryonun içinden bir alt programa dallanıp geri dönmek gibidir.
- Genişletme (extends):** Senaryo grupları doğal akışa göre hazırlanır. Çeşitli koşullar altında bu doğal akıştan sapmalar olabilir.

Genişletme ilişkisi ana senaryodan ayrılma noktasından sonra yapılanları belirtir. UML diyagramlarında bir şeklin anlamını açıklayan özel sözcükler (*stereotype*) «...» simgeleri arasına yazılır.

Aktörler çizgi adam şeklinde gösterildiği gibi bir dikdörtgen ile de ifade edilebilir. Bu durumda dikdörtgenin anlamını belirtmek için "*stereotype*" kullanılır

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.20

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Use Case Diagram:

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.21

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Etkileşim Diyagramı (Interaction Diagram)

Kullanım diyagramları sadece sistemde hangi senaryo gruplarının ve hangi aktörlerin yer aldığını gösterir. Aktörler ile sistem arasında geçen olayları yani senaryoların adımlarını göstermek için etkileşim diyagramları (*interaction diagram*) çizilir.

Örnek diyagramda aktör kasa görevlisi-dir. Kasa görevlisi ile sistem arasındaki mesaj akışı (etkileşim) diyagramda gösterilmiştir.

Senaryoları ifade ederken aynı anda hem metin tipi senaryo yazımına hem de UML ile kullanım diyagramlarını ve etkileşim diyagramlarını çizmeye gerek yoktur. Senaryoları belirtmek için metin tipi yazım ya da diyagram gösteriliminden biri tercih edilir.

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.22

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Örnek:

Örnek olarak bir öğrenci otomasyon sisteminin bir kısmına ait kullanım diyagramı gösterilmiştir.

Örnek istemin içinde dört adet senaryo grubu bulunmaktadır: Sisteme giriş, derse kayıt, geç kayıt ve sınıf listesi göster.

Bu senaryo gruplarının arasında çeşitli ilişkiler geçerlidir. Örneğin derse kayıt ve sınıf listesi göster senaryoları sisteme giriş senaryosunu içermektedir. Çünkü derse kayıt senaryoları yürütülürken sisteme giriş senaryosunun de yürütülmesi gereklidir.

Diğer taraftan geç kayıt senaryosu derse kayıt senaryosunu genişletmektedir. Normal işlemler derse kayıt senaryolarında belirtilmektedir. Eğer öğrenci belirtilen sürede kayıt olmamışsa geç kayıt senaryosuna geçilmektedir.

Ayrıca aktörlerin aralarında da nesneye dayalı programlamadan anımsayacağımız genelleşme/özelleşme (*generalization/specialization*) ilişkisi bulunabilmektedir. Örnekte kullanıcı adını verdiğimiz bir aktör vardır. Öğrenci ve öğretmen bu kullanıcının özel halleridir. Danışman ise öğretmen aktörünün özel bir halidir.

Kullanım diyagramı incelendiğinde tüm kullanıcıların (öğretmen ya da öğrenci) sisteme giriş senaryolarında aynı şekilde rol oynadıkları görülür.

Derse kayıta ise öğrenci, sınıf listesini göster senaryolarında ise öğretmen aktörleri rol oynamaktadır.

Geç kayıt senaryolarında öğretmen aktörünün özel bir hali olan danışman aktörü yer almaktadır.

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.23

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.24

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Kullanım Senaryolarının Yazılması

Kullanım senaryoları, yazılım siparişini veren firma ile görüşülerek yazılır. Bu görüşmelerde sistemin nasıl çalışacağı (iş akışları) açıkça ortaya konmalıdır. Yazılımı doğrudan kullanacak olan kişilerle de görüşmeler yapılmalıdır. Bu görüşmelerde aşağıdaki sorular sorularak senaryoların yazılmasında gerekli olan bilgilere ulaşılabilir.

Aktörlerin belirlenmesi için sorulabilecek sorular:

- Sistemin temel işlevlerini kim kullanacak?
- Günlük işlerini yapmak üzere kim sistemin desteğine gerek duyar?
- Sistemin bakımını ve işletmesini kim yapacak?
- Sistem hangi cihazları kullanacak?
- Hangi diğer sistemler ile etkileşimde bulunacak?
- Bu sistemin sonuçları kimi ilgilendiren?

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.25

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Aktörlerden yararlanarak sistem davranışının belirlenmesi için sorulabilecek sorular:

- Aktörlerin temel işleri nedir?
- Aktör sistem bilgilerine erişmeli mi? Erişim tipi?
- Aktör dış durumlardaki değişiklikleri bildirecek mi?
- Durum değişiklikleri (hangileri?) aktöre bildirilecek mi?
- Aktör hangi işlevlere gerek duyar?

Diğer Sorular: Bazı davranışlar aktörlerden yola çıkarak belirlenemeyebilir. Bu durumda aşağıdaki soruları da sormakta yarar vardır:

- Sistemin gerek duyduğu girişler ve çıkışlar nelerdir?
- Sistem hangi dış olaylardan etkilenir?
- Şu andaki sistemin (eğer firmada aynı iş için kullanılan eski bir sistem varsa) eksikleri ve problemleri nelerdir?
- Periyodik olarak gerçekleştirilen işler var mı?

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.26

Nesneye Dayalı Yazılım Geliştirme

Kullanım Senaryoları Yönteminin Yararları

İsteklerin doğru ve eksiksiz olarak belirlenebilmesi yazılımın kalitesi açısından önemlidir. Kullanım senaryoları yöntemi bu noktada aşağıdaki yararları sağlar:

- Kolay anlaşılır. Müşteri (yazılımın kullanıcı) ile yazılımı hazırlayacak grup arasında iletişimi kolaylaştırır.
- Sistemde gerekli olan unsurların belirlenmesini kolaylaştırır, unutulmalarını önler.
- Sınama (*verification*) olanağı sağlar. Gerçeklenen sistem senaryoları ile sınanabilir. Tamamlanmış olan yazılıma senaryolar uygulandığında eğer sistem her adımda senaryoda yazılmış olanları yerine getiriyorsa yazılımın sağlaması yapılmış olur.
- Kullanım senaryoları nesneye dayalı değildir. Bu yöntem gerekirse başka programlama yöntemleri için de kullanılabilir.
- Diğer taraftan kullanım senaryoları nesneye dayalı modelleme için uygun bir başlangıç noktası oluştururlar.

Bundan sonraki bölümlerde çözümleme ve tasarlama konuları anlatılırken kullanım senaryolarının bu yararı da gösterilecektir.

www.buzluca.infoindyg ©2007-2008 Dr. Feza BUZLUCA 2.27